

Драгутин П. ВУКОТИЋ*

ПОЗДРАВНА РИЈЕЧ

Многопоштоване колеге и уважени гости,

Додијељена ми је часна обавеза да вас срдечно поздравим, изразим традиционалну добродошлицу и пожелим успјешно одржавање овог значајног, занимљивог и интелектуално изазовног научног скупа.

Високи углед и ерудиција учесника овог засједања оправдавају очекивања да ће оно бити научно плодотворно, а духовно упечатљиво.

Организатори заслужују захвалност што су ова филозофска разматрања концентрисали на Владимира Соловјова, једног од највећих мислилаца прошлог стољећа. Ради се о импозантној и вишеслојној фигури руске филозофије, публицистике и поезије из друге половине XIX вијека, која није довољно проучена, јер су његова дјела, све доскора, била занемаривана и недоступна, претежно због идеолошког оспоравања.

Биографи Соловјова пишу да је потицао из знамените и веома интелектуалне породице. Његов отац, професор Московског универзитета, написао је историју Русије у 29 томова. Од раног дјетињства био је јако религиозан и наклоњен аскетизму. Изучавао је природне науке, историју, филологију, ревносно студирао чисту филозофију, а слободно слушао предавања на Московској духовној академији.

Каријеру предавача на Универзитету у Москви завршио је 1881. године, због јавног предавања у коме је добродушно позивао на помиловање убицу Александра II.

Био је духовно немиран и страсно је трагао за „вишим истинама”. Према новцу и материјалним добрима односио се с дубоком индигнацијом.

Личио је на живе мошти, а због густе и дуге косе која је падала на рамена, подсјећао је на икону, како га описује Н. О. Лоски.

* Редовни члан ЦАНУ

Живио је крајње несређеним начином живота, био је бескућник, без породице и није имао стално боравиште.

Бавио се питањима цркве, књижевности, политике и мистике, али га интересовање за теоријску филозофију никад није напуштало.

У својим теоријским истраживањима, Соловјов је тежио практичним циљевима: усавршавању свијета, превлађивању себичности, остваривању хришћанских идеала љубави према ближњима, достизању апсолутних вриједности.

Теорија Соловјова представља покушај идеално-реалистичке, религиозне филозофије да створи интегрални поглед на свијет, који би представљао синтезу науке, филозофије и религије. Ипак, његова филозофија претежно посједује антропоцентрична својства.

Није волио Лава Толстоја, јер су толстојевци „инструмент намијењен остварењу негативних моралних правила”.

Достојевски је, по мишљењу Соловјова, био „у већој мјери видовњак и умјетник него строго логичан и досљедан мислилац”.

Имао је негативан став према Ничеу, сматрајући „да би натчовјек могао бити само онај који је нашао начин да савлада смрт”.

Морални смисао човјековог живота Соловјов налази у „служењу Добру, чистом, свестраном и свемоћном”. Он сматра да човјека у процесу усавршавања подржавају три првобитна атрибута људске природе: стид, сажалење и страхопоштовање. Човјек се стиди своје анималности и своје полности. Осјећа сажалење према свим живим бићима и испољава солидарност са њима, која је неопходан услов друштвеног живота.

Соловјов је писао да је „друштво допуњена или проширена личност, а личност – сажето или концентрисано друштво”. „Сваки човјек је нешто посебно и незамјењиво”.

Заправо, његова учења и идеје нијесу изгубиле у актуелности током протеклих стотину година. Стога сам узео слободу да своју поздравну ријеч, иначе, лишена протоколарности, искористим за истицање и данас социјално-прихватљивих Соловјовљевих етичких схватања и порука.

„Воли све друге народе као свој сопствени”. Соловјов каже да овај захтјев „не значи психолошку једнакост осјећања, већ само етичку једнакост вољног односа”. „Преовладавши моралном вољом бесмислену и непросвијећену националну мржњу”, наставља Соловјов, „ми почињемо да упознајемо и да цијенимо друге народе, они почињу да нам се свиђају”. И даље, „ако такав однос постане истинско правило, онда ће се националне разлике сачувати, али ће нестати непријатељске подјеле и мржње, које су главне препреке за морално организовање човјечанства”, тврдио је Соловјов.

Он је вјеровало да Христова заповијест о љубави према ближњима треба да се прошири и међу народима.

Соловјов је изразио способност за самоодрицање руског народа ријечима: „да је боље одрећи се патриотизма него савјести”. Он је учио да се културна мисија велике нације не састоји у добијању привилегованог положаја и да влада, већ да служи другим народима и читавом човјечанству.

Он се згражава над понашањем ускогрудих националиста, који сматрају да је у интересу свог народа „све дозвољено, циљ оправдава средства, црно постаје бијело, лаж се претпоставља истини, а насиље велича као јунаштво. То је увреда за сам тај народ коме желимо да служимо”. У стварности, „народи су постизали успјехе и прослављали се само онда када нијесу служили себи као самоциљу, већ вишим и свеопштим идеалним добрима”.

Ријечју, учтив однос људи међу собом – постаје позиција која разрешава све проблеме добра и зла, а оправдање зла добрим циљевима увијек је условно, пише Соловјов у књизи „Три разговора,” завршеној неколико мјесеци прије његове преране смрти, у 47. години живота.

Соловјов је био творац оригиналног руског филозофског система и утемељитељ школе руске религиозне и филозофске мисли, која наставља да се развија.

Намјерно сам цитирао Соловјова да бих потенцирао, за читав вијек, асинхрону подударност безобзирности окорелих локалпатриота, или идентичну осиноност прошловјековних и ововремених велесица.

Дакле, има више него довољно разлога да се проучавају дјела Владимира Соловјова. Његове филозофске трактате о добру и злу, познате и непознате, треба понављати широј јавности и упознавати са њима све оне моћнике који ремете спокојство савремене цивилизације.

Молим да ми не буде замјерено на неуобичајено стилизованој поздравној ријечи, која и није могла бити искључиво куртоазног карактера на скупу посвећеном филозофској мисли Владимира Соловјова.

Захваљујући на вашем стрпљењу и пажњи, користим прилику да вам поново изразим благодарност на учешћу, уз најбоље жеље за личне и даље стваралачке успјехе свих вас појединачно.

